

Вовк О.М.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ

У статті розглянуто поняття та структуру інвестиційних ресурсів, порядок їх формування, методи управління та критерії забезпечення ефективності.

Ключові слова: *інвестиційні ресурси, ефективність, оптимізація, мобільність, взаємодія.*

З утвердженням в українській економіці ринкових правил господарювання гостро постала необхідність забезпечення стійкості розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Економічний розвиток значною мірою залежить від інтенсивності інвестиційної діяльності та її спрямування. На сьогоднішній день інвестиції здійснюється переважно за рахунок власних ресурсів підприємства. Проте самофінансування містить приховані проблеми: низька інвестиційна спроможність (переважно підприємства спрямовують інвестиції на оновлення основних фондів), загрози припинення інвестиційних проектів. Як показують дослідження інвестиційної діяльності підприємств України в основі забезпечення прибутковості інвестиційної діяльності лежить ефективність управління інвестиційними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність вищеописаних питань привертає увагу багатьох науковців. Зокрема, дослідженню інвестиційної діяльності та управлінню інвестиційними ресурсами присвятили свої праці Р.Барроу, Дж. Бейлі, І. Бланк, Ч. Браун, В.М. Геєць, Дж.М. Кейнс, В.П. Круш, І.Лукінов, Т. Майорова, А. Пересада, Є.М. Сич та інші.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. При розгляді складових інвестиційних ресурсів окремими авторами в них вкладається різний економічний зміст, через що це поняття вимагає більш чіткого визначення.

Постановка завдання. Метою дослідження є формалізація підходів до трактування, класифікації та визначенні підходів до забезпечення ефективності управління інвестиційними ресурсами.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день існує багато трактувань поняття «інвестиційні ресурси». Найчастіше інвестиційні ресурси обмежуються фінансовими активами, які залучаються до інвестиційних проектів. Однак, відповідно до законодавства України, для інвестування підприємства можуть залучати капітал як у майновій (матеріальній), так і в нематеріальній формах, яка виражається через об'єкти інтелектуальної власності [1]. Дане визначення обґрунтовано багатьма вченими : І.О. Бланком, В.В. Ковальовим, В.М. Просяником, Н.Н. Ушаковою, які схиляються до думки, що поняття інвестиційних ресурсів повинне охоплювати усі види капіталу підприємства.

За визначенням автора, інвестиційні ресурси – це всі види економічних ресурсів підприємства, які можна задіяти в інвестиційній діяльності: з одного боку – це запаси, кошти, джерела, що становлять основу інвестиційної діяльності; з іншого – інтелектуальні, інформаційні ресурси, які є ресурсами супроводу та за відповідних умов здатні підвищити чи знизити ефективність застосування перших [2]. Таке визначення охоплює усі види капіталу підприємства та відповідає сучасним уявленням щодо економічної сутності інвестиційних ресурсів. Наведене трактування відображає не лише фінансову складову забезпечення інвестиційної діяльності, а і підкреслює можливості використання матеріальних, нематеріальних та трудових ресурсів. Проте виникає необхідність класифікувати та

структурувати економічні ресурси підприємства для визначення їх взаємозв'язку та взаємозалежності з інвестиційним процесом на підприємстві.

Управління інвестиційними ресурсами є основним етапом управління інвестиційною діяльністю підприємства, що визначає її напрямки та подальшу ефективність. На основі розглянутих підходів до визначення, структуризації та класифікації джерел формування інвестиційних ресурсів, автором розроблена структура інвестиційних ресурсів підприємства (рис. 1).

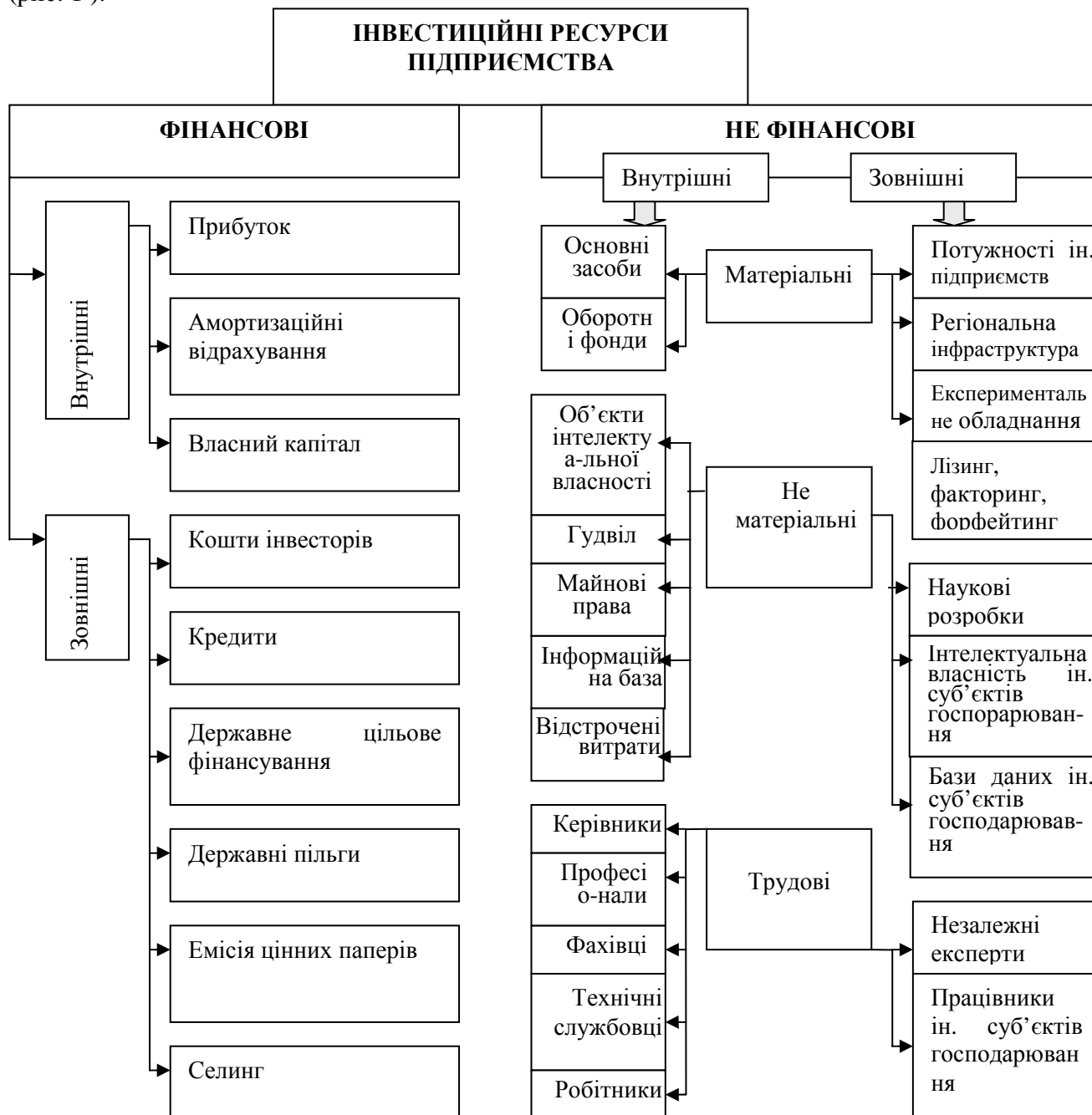

Рис 1. Склад інвестиційних ресурсів підприємства [3]

На підприємствах України в структурі інвестиційних ресурсів переважають власні фінансові ресурси. Така тенденція викликана рядом особливостей інвестиційної діяльності в Україні:

- незалежно від спрямованості інвестиційного проекту (отримання прибутку чи соціального ефекту) потрібна певна первинна сума коштів,

---

- переважна більшість інвестиційних проектів на промислових підприємствах спрямовані на оновлення основних фондів, а тому підприємства намагаються самостійно вирішити проблеми забезпечення проекту,

- для залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів потрібно підтримувати імідж підприємства, забезпечувати його привабливість, що забезпечується фінансовою стійкістю, рентабельністю та ліквідністю.

Таким чином в ході дослідження структури інвестиційних ресурсів підприємств України виявлено, що для здійснення інвестиційної діяльності необхідна наявність фінансових ресурсів. Тобто оптимізація структури інвестиційних ресурсів полягає в збільшенні частки власних фінансових джерел, що забезпечить його здатність реалізувати інвестиційний проект з мінімальною вартістю та необхідний рівень інвестиційної привабливості підприємства, зменшить залежність від зовнішніх джерел та ризиків.

Також серед всіх розглянутих видів інвестиційних ресурсів саме фінансові найбільш ліквідні та здатні перетворитись в інвестиції з найбільшою швидкістю (мобільністю). Проте матеріальні та нематеріальні ресурси формують можливості для більш ефективного використання фінансових ресурсів та підвищують здатність підприємства до активізації інвестиційної діяльності. Як правило, вартість матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства перевищує вартість фінансових, але в структурі інвестиційних ресурсів їх кількісна частка може бути невелика. При цьому важливими умовами є рівень інвестиційної мобільності, використання, інноваційності, рентабельності та інші показники ефективності. Саме зазначені характеристики визначають рівень ефективності інвестиційних ресурсів.

Основними методами управління інвестиційними ресурсами на підприємствах України є інструментарій розподілу та використання прибутку, амортизаційна політика, схеми залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів (кредити, лізинг, наукові розробки, матеріальні активи тощо), ефективність використання та обґрунтованість залучення внутрішніх інвестиційних ресурсів, методики оцінки та аналізу інвестиційних ресурсів тощо. Зазначені методи спрямовуються на реалізацію цілей нарощування масштабів інвестиційної діяльності, оцінку та моніторинг обсягів фінансування інвестиційних проектів.

Підсумовуючи вище сказане, сформулюємо особливості ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності підприємства:

1. Інвестиційні ресурси підприємства з метою полегшення прийняття управлінських рішень можна поділити на фінансові та не фінансові, внутрішні та зовнішні.

2. Для реалізації будь-якої інвестиції потрібно фінансове забезпечення та використання трудових ресурсів управлінського рівня, тобто фінансові та трудові ресурси – основні, матеріальні та нематеріальні – додаткові.

3. Матеріальні ресурси використовуються лише для інвестиції пов'язаних з виробничими процесами.

Ефективність управління інвестиційними ресурсами – це характеристика, що визначає здатність до здійснення інвестиційної діяльності та забезпечується оптимальністю складу і швидкістю перетворення (мобільністю) ресурсів в інвестиції. Основними факторами, що визначають рівень ефективності управління інвестиційними ресурсами є їх мобільність, оптимальність структури та характер взаємодії.

Методологія оптимізації структури інвестиційних ресурсів на сьогоднішній день ґрунтується на теоріях управління капіталом підприємства. Тобто методи оптимізації фінансових ресурсів, інструментарій визначення ефективного співвідношення між власними та залученими коштами розроблені у наукових дослідженнях досить широко. Проте більшість дослідників не враховують участь не фінансових ресурсів в інвестиційній діяльності. Також чітко не визначено методи оптимізації співвідношення між внутрішніми та зовнішніми ресурсами підприємства. На сьогоднішній день лише внутрішня система управління та ефективність прийняття рішень визначають співвідношення між зазначеними видами інвестиційних ресурсів.

Основними цілями оптимізації структури інвестиційних ресурсів є: зменшення вартості використовуваних ресурсів, встановлення обсягів залучення не фінансових ресурсів до інвестиційної діяльності, підвищення рівня інвестиційного потенціалу підприємства при мінімальних втратах ресурсів, можливість багаторазового використання ресурсів, що забезпечить їх невичерпність на деякий час.

Математично описати процес оптимізації інвестиційних ресурсів можна такою цільовою функцією:

$$K_0 \rightarrow \max \quad (1)$$

при умовах

$$\frac{\sum_{i=1}^n \Phi_i}{\sum_{i=1}^n H\phi_i} \rightarrow \max, \text{ при } \sum_{i=1}^n \Phi_i \triangleright 0; \sum_{i=1}^n H\phi_i \neq 0$$

$$\frac{\sum_{i=1}^n B\eta_i}{\sum_{i=1}^n Z\epsilon_i} \rightarrow \max, \text{ при } \sum_{i=1}^n B\eta_i \triangleright 0; \sum_{i=1}^n Z\epsilon_i \neq 0 \quad (2)$$

$$\frac{\sum_{i=1}^n B\lambda_i}{\sum_{i=1}^n \Pi(Z)_i} \rightarrow \max, \text{ при } \sum_{i=1}^n B\lambda_i \triangleright 0; \sum_{i=1}^n \Pi(Z)_i \neq 0$$

де K_0 – коефіцієнт оптимальності, Φ_i - фінансові ресурси, Φ_{η_i} - не фінансові ресурси, $B\eta_i$ - внутрішні ресурси, $Z\epsilon_i$ - зовнішні ресурси, $B\lambda_i$ - власні ресурси, $\Pi(Z)_i$ - позичені (залучені) ресурси, $i=1 \dots n$ – кількість джерел формування ресурсів.

Наступним критерієм забезпечення ефективності управління інвестиційними ресурсами є підвищення їх мобільності. Поняття мобільності фінансових ресурсів широко застосовується у фінансовому менеджменті. Коефіцієнт ліквідності характеризує частку коштів для погашення боргів. Чим вище значення коефіцієнту, тим більше у підприємства можливостей забезпечувати безперервну роботу і розраховуватись з кредиторами.

Необхідно зауважити, що висока ліквідність свідчить про переважання грошових активів у структурі ресурсів, і навпаки – низька мобільність викликана значною часткою низько ліквідних активів (наприклад, матеріальних ресурсів).

В управлінні інвестиційними ресурсами ліквідність є частиною мобільності ресурсів, що визначена автором як швидкість перетворення ресурсів на інвестиції. При цьому ліквідність відображає здатність інвестиційних ресурсів стати джерелом фінансування інвестицій.

Найбільш впливовим фактором забезпечення ефективності інвестиційних ресурсів є синергійний характер взаємодії різних економічних ресурсів під час їх об'єднання в інвестиційній діяльності. Упорядкована сукупність інвестиційних ресурсів дозволяє досягнути ефекту синергізму при їх використанні. Дане визначення виведено з дефініції самого поняття «синергізм», розглянутого в рамках менеджменту і теорії організацій. Однак кількісні вимірники синергійного ефекту ще розроблені недостатньо, тому ми можемо лише спостерігати в кінцевому результаті ефективність такої взаємодії. При оцінці синергійного ефекту інвестиційних ресурсів найчастіше згадуються такі проблеми, як: багатогранність та поліаспектність партнерських відносин як таких; асиметричність інформації про результати взаємодії для кожного з ресурсів; переважання експертних методів оцінки впливу факторів та результатів управління інвестиційними ресурсами внаслідок неявної природи деяких з об'єктів такої оцінки тощо.

Подальші дослідження необхідно спрямовувати на обґрунтування інструментарію підвищення якості процесів реалізації інвестиційних ресурсів та взаємозв'язку з процесами розвитку підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ (з наступними змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №47.
2. *Вовк О.М.* Моделювання розвитку інвестиційного потенціалу підприємств на основі управління ресурсами // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. праць: – К: НАУ, 2012. – Вип. №3. режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2012_3/Vovk_312.htm
3. *Вовк О.М.* Формалізація методичного забезпечення управління інвестиційними ресурсами підприємства// Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць: – К: НАУ, 2011. – Вип. №31. – С. 41-48.

Вовк О.Н.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫМИ РЕСУРСАМИ

В статье рассмотрены понятие и структура инвестиционных ресурсов, порядок их формирования, методы управления и критерии обеспечения эффективности.

Ключевые слова: *инвестиционные ресурсы, эффективность, оптимизация, мобильность, взаимодействие.*

Vovk O.

THEORETICAL BASIS FOR EFFECTIVE MANAGEMENT OF INVESTMENT RESOURCES

The article reviews the concepts and structure of investment resources, the order of their forming, management methods and criteria of effectiveness.

Keywords: *investment resources, efficiency, optimization, mobility interaction.*

УДК 331.101.6:001.895

Войченко Т.О.

ФАКТОРИ ТА УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз, систематизація та узагальнення факторів, які впливають на рівень продуктивності підприємства з урахуванням змін, що відбуваються в сучасній економічній системі, і виявлені умови її підвищення.

Ключові слова: *економічна система, продуктивність підприємства, зовнішні фактори, внутрішні фактори, умови впливу на продуктивність*

Постановка проблеми. Продуктивність – показник динамічний, що постійно змінюється під впливом безлічі факторів. Важливо визначити основні чинники, які сприяють